

Uimarantojen ja uintipaikkojen ylläpitäjät

Uimarantojen ja uintipaikkojen turvallisuus

Lähestyvän uintikauden kynnyksellä Tukes muistuttaa uimarantojen ja uintipaikkojen ylläpitäjiä lakisääteisestä huolellisuusvelvollisuudesta ja kehottaa uimarantojen ylläpitäjiä järjestämään vilkkaille uimarannoille paikalliseen riskinarviointiin perustuen asianmukaisen rantavalvonnan.

Vastuu uimarannan ja uintipaikan turvallisuudesta

Uimarannat ja uintipaikat ovat kuluttajapalveluja, jotka kuuluvat kuluttajaturvallisuuslain soveltamisalalle ([920/2011](#)). Lain tarkoituksena on ennaltaehkäistä kulu-
tustavaroista ja kuluttajapalveluista aiheutuvia terveys- ja omaisuusvaaroja. Lain mukaan kuluttajapalvelua tarjoavan toiminnanharjoittajan on olosuhteiden vaatiman huolellisuuden ja ammattitaidon edellyttämällä tavalla varmistauduttava siitä, ettei kuluttajapalvelusta aiheudu vaaraa kenenkään terveydelle tai omaisuudelle.

Huolellisuusvelvollisuuteen kuuluu, että toiminnanharjoittajalla on riittävät ja oikeat tiedot kuluttajapalvelusta, jotta hän voi arvioida siihen liittyvät riskit ja varautua niihin. Toiminnanharjoittajan on tunnettava palvelunsa ja hänellä tulee olla riittävä koulutus, kokemus ja muu osaaminen palvelun järjestämiseksi turvallisesti. Huolellisuusvelvollisuuteen sisältyy velvollisuus varmistautua myös palvelussa käytettävien välineiden ja rakenteiden turvallisuudesta ja siitä, että palveluun osallistuville kuluttajille annetaan kaikki turvallisuuden kannalta tarpeelliset tiedot.

Uimarannan ja uintipaikan tulee olla turvallinen riippumatta siitä, mikä taho – yritys, kunta, seurakunta tai jokin muu – toimii palvelun tarjoajana, tai onko kyseessä ns. EU-uimaranta vai ei. Kuluttajaturvallisuuslain mukainen ylläpitäjän huolellisuusvelvollisuus koskee myös maksuttomia palveluja.

Kuluttajaturvallisuuslakia ei kuitenkaan sovelleta sellaisiin palveluihin, joita luonnolliset henkilöt tarjoavat muussa kuin elinkeinotoiminnassa. Vaikka yksityisen henkilön mailla olevaa ranta-aluetta käytetään jokamiehen oikeudella maksutta uimarantana tai uintipaikkana, ei kuluttajaturvallisuuslaki koske maanomistajaa. Jos taas maanomistaja on yhteisö, joka tarjoaa uimarantaa tai uintipaikkaa yleis-

sön käytettäväksi, pidetään sitä lain velvoittamana toiminnanharjoittajana. Vain sellaiset yleishyödyllisten yhdistyksien tms. yhteisöjen vain omille jäsenilleen tarjoamat palvelut, joita ei voida pitää elinkeinotoimintana, eivät kuulu lain soveltamisalan piiriin.

[Tukesin verkkosivuilta](#) löytyy yleistietoa palveluntarjoajien velvollisuuksista, mm. onnettomuustapauksista ilmoittamisesta, turvallisuusasiakirjasta, tietojen antamisesta sekä onnettomuuskirjanpidosta.

Omaoalvonta, turvallisuusasiakirja ja riskien arviointi

Omaoalvonta kuuluu uimarannan ja uintipaikan ylläpitäjän huolellisuusvelvollisuuteen. Se on ylläpitäjän itse suorittamaa palveluun kohdistuvaa valvontaa osana ylläpitäjän turvallisuusjohtamis- ja laatujärjestelmää. Omaoalvonnan tarkoituksena on tunnistaa ja hallita toimintaan liittyviä riskejä sekä varmistaa palvelun turvallisuus. Uimarannan tai uintipaikan omaoalvontaan kuuluvat turvallisuusasiakirja, onnettomuuskirjanpito ja vakavista vaaratilanteista ilmoittaminen viranomaiselle sekä säännöllisesti tehdyt omaoalvontatarkastukset, huollot ja käytötarkkailu, joista pidetään kirjaa.

Turvallisuusasiakirja on keskeinen osa ylläpitäjän omaoalvontaa. Kuluttajaturvallisuuslaki velvoittaa eräiden merkittäviä riskejä sisältävien palvelujen tarjoajat, kuten uimarantojen ylläpitäjät, laatimaan toiminnastaan turvallisuusasiakirjan. Turvallisuusasiakirjan sisällöstä on annettu erillinen asetus ([1110/2011](#)). Tukesin verkkosivuilta löytyy myös mallipohja turvallisuusasiakirjaksi.

Uimarantojen ja uintipaikkojen turvallisuusjärjestelyiden tulee perustua riskinarviointiin. Riskien arvioinnissa tunnistetaan, mitä vaaroja toimintaan liittyy, missä tilanteissa vaaroja voi esiintyä ja millaisia tapaturmia tai onnettomuuksia toiminnassa voi tapahtua. Arvioinnin pohjalta toteutetaan toimenpiteitä vaarojen poistamiseksi, riskien pienentämiseksi ja tapaturmien ennaltaehkäisemiseksi sekä luodaan valmiudet toimia mahdollisissa onnettomuustilanteissa. Kirjallinen riskien arviointi tulee sisällyttää osaksi turvallisuusasiakirjaa. Riskien arvioinnin ja hallinnan avulla voidaan suunnitelmallisesti ennaltaehkäistä mahdollisten tapaturmien ja onnettomuuksien syntymistä.

Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto ry on laatinut [verkkosivuilleen](#) ohjeita ja mallilomakkeita uimarantojen riskien arvioinnin avuksi.

Uimarannan valvonta

Osana huolellisuusvelvollisuutta uimarannan tai uintipaikan ylläpitäjän tulee määrittää rantavalvonnan tarve, valvojien määrä ja paikallaoloaika. Valvonta-aika tulisi määrittää riittävän pitkäksi ottaen huomioon mm. usein ruuhkaiset ilta-ajat ja viikonloput. Uimarannan ylläpitäjän tulisi myös varautua reagoimaan ripeästi muuttuviin olosuhteisiin ja miettiä ennalta toimintamallit rantavalvojien määrän tai paikallaoloaikojen muuttamiseksi, jos esim. pitkään jatkuvista helteistä johtuen rantaa käytetään huomattavissa määrissä vielä pitkälle syksyyn tai rannan

käyttöasteen huomataan olevan suurimmillaan eri aikaan kuin valvojat ovat paikalla.

Rantavalvonnan osalta keskeistä on, että valvojat ovat päteviä ja he keskittyvät valvontatehtävään muiden tehtävien häiritsemättä. Rantavalvojien tulisi olla täysi-ikäisiä, sillä he ovat vastuussa muiden ja omasta turvallisuudesta vaativissa olosuhteissa. Valvojien tauotuksesta ja taukojen hoitamisesta on tarpeen huolehtia siten, ettei valvonta häiriinny. Sen lisäksi, että rantavalvojat luovat läsnäolollaan turvallisuutta korostavaa ilmapiiriä, valvovat he myös ranta-alueen ja varusteiden kuntoa ja ennaltaehkäisevät onnettomuuksia.

Vaikka uimarannoilla esiintyvät riskit ovat osin samoja kuin uimahalleissa ja maa-uimaloissa, ovat ne monin paikoin huomattavasti suurempia. Siksi ne asettavat myös rantavalvontahenkilöstölle erityisiä vaatimuksia. Uimarannoilla ja uintipaikoilla riskiä voivat kasvattaa mm. valvottavan alueen laajuus ja muoto (esim. pitkä rantaviiva taikka jyrkästi syvenevät tai liukkaat ja kallioiset rannat), veden virtaukset ja sääolosuhteiden vaihtelu, voimakas aallonmuodostus (laiva- tai veneireittien lähistöllä), mahdollinen suuri yhtäaikainen kävijämäärä, ilkivalta ja järjestyshäiriöt, uimarannan tarjoamat muut palvelut ja rakenteet (hyppytornit ja laiturit) sekä pelastustoimien haasteellisuus luonnonvesissä (kuten veden sameus ja huono näkyvyys).

Valvonnasta ja valvonta-ajoista tai toisaalta valvonnan puuttumisesta tulee ilmoittaa selkeästi rannan ilmoitustauluilla ja muualla, missä rannasta tai uintipaikasta annetaan tietoja, esim. verkkosivuilla.

EU-uimaranta

Käsite EU-uimaranta liittyy uimaveden laatuun, sen tarkkailuun ja arviointiin. Toisinaan EU-uimarannan luullaan kuitenkin merkitsevän valvottua rantaa ja siksi rantavalvonnasta ja sen ajankohdista on syytä kertoa selkeästi niin rannalla kuin muissakin yhteyksissä. Uimaveden laatuun liittyvät säännökset kuuluvat terveydensuojelulainsäädäntöön ja niistä lisätietoja saa terveydensuojeluviranomaisilta.

www.valvira.fi/ohjaus_ja_valvonta/terveydensuojelu/uimavesi

Pelastusvälineet

Uimarannoilla ja uintipaikoilla tulee olla kokoonsa ja käyttöasteeseensa nähden riittävästi pelastusvälineitä. Pelastusvälineiden on oltava tarkoitukseen sopivia. Pelastusvälineiden kuntoa on tarkkailtava säännöllisesti ja osana ylläpitäjän oma-valvontaa pelastusvälineistä on tarpeen pitää huolto- ja tarkastuspäiväkirjaa.

Uimarannan tai uintipaikan vähimmäisvarusteena on asianmukainen pelastusrenkas, jossa on heitonaru. Pelastusrenkaita on oltava rannalla riskinarviointiin perustuen tarpeeksi ja riittävän tiheästi. Riskinarvioinnissa tulee huomioida ran-

nan ominaispiirteet, kuten rantaviivan pituus ja rannan muodot sekä siellä olevat rakenteet (kuten hyppytornit). Pelastusrengas ripustetaan näkyvälle paikalle veden läheisyyteen.

Valvotuilla rannoilla rantavalvojan käytössä on oltava lisäksi pelastusvene tai -lauta. Niitä suositellaan myös valvomattomille rannoille. Rantavalvonnan perusvarustuksiin kuuluu lisäksi ensiapupakkaus.

Ylläpitäjän on varauduttava ilkivaltaan ja tarvittaessa korjattava tai korvattava uusilla huonokuntoiset pelastusvälineet. Rannalla, jota yleisesti käytetään uintipaikkana, tulee jatkuvasti olla asianmukaiset pelastusvälineet. Pelastusvene tai -lauta ei saa olla lukittuna. Pelastusvälineitä ei saa poistaa rannalta, vaan mahdolliseen ilkivaltaan on varauduttava muilla keinoin.

Rakenteet

Uimarannoilla ja uintipaikoilla olevista rakenteista ei saa aiheutua vaaraa. Rakenteita ja niiden kuntoa tulee tarkkailla ja viat on korjattava tai vaarallisiksi muuttuneet rakenteet on poistettava. Osana ylläpitäjän omavalvontaa rakenteista on tarpeen pitää huolto- ja tarkastuspäiväkirjaa.

Eryteisesti veteen sukeltamiseen käytettävien rakenteiden osalta on tarkkailtava, että veden syvyys on hyppy- ja sukelluspaikkojen alla riittävä. Jos vesi ei ole tarpeeksi syvää, on siitä varoitettava ja hyppääminen laiturilta kiellettävä. Varoituksen tulee olla selkeästi näkyvillä hyppypaikkana käytettävän rakennelman yhteydessä. Riskin arviointiin perustuen hyppääminen on tarvittaessa muutoinkin esitettävä, kuten sulkemalla pääsy hyppytorneihin.

Mikäli jotakin rakennetta ei ole turvallista käyttää tiettyinä aikoina, esim. korjaustöiden vuoksi tai valvonta-ajan ulkopuolella, sen käyttö tulee olla tehokkaasti estetty. Pelkkä opastetaululle laitettu ilmoitus laiturin, hyppypaikan, liukumäen tai muun rakennelman käyttökiellosta ei riitä. Myös ilkivaltaan on varauduttava, ja esim. laiturien päätyjä ja hyppytornien alustuloalueita on tarkkailtava säännöllisesti veteen upotettujen, vaaraa aiheuttavien esineiden varalta.

Avun hälyttämisohjeet ja tietojen antaminen rannalla kävijöille

Uimarannalla on oltava selvästi näkyvillä, ilmoitustaululla tai muulla opastetaululla, ohjeet avun hälyttämiseksi ja tieto uimarannan tarkasta sijainnista, jotta apua osataan tarvittaessa ohjata oikeaan paikkaan.

Avunhälyttämisohjeiden lisäksi uimarannoilla ja uintipaikoilla tulee antaa kävijöille kaikki sellainen tieto, joka on tarpeen vaarojen välttämiseksi ja onnettomuuksien ennaltaehkäisemiseksi. Tällaisia ovat erityisesti rannan tai uintipaikan ominaispiirteisiin liittyvät tiedot sekä tiedot veden syvyyksistä laiturien päissä, varoitukset nopeasti syvenevästä rannasta tai voimakkaista virtauksista ja muut sellaiset tiedot, joita ihmiset tarvitsevat voidakseen arvioida paikkaan liittyviä riskejä ja osatakseen toimia siten ettei vaaraa aiheudu.

Tiedot tulee antaa selkeästi ja ymmärrettävästi. Eräät tiedot on syytä antaa ilmoitustaulun lisäksi niissä paikoissa, joihin turvallisuuden kannalta olennainen tieto kohdistuu, kuten veden syvyyden merkinnän tulisi olla näkyvillä laiturin tai muun hyppyalustan kohdalla. Vastaavasti uima-alueen rajat tulisi merkitä kirkkaanvärisillä, selvästi erottuvilla poijuilla, jotta uimarit eivät eksy veneilyväylälle tai veneilijät uima-alueelle.

Valvotuilla uimarannoilla ja uintipaikoilla rantavalvojen ja valvontapaikkojen on syytä erottua selvästi ja yleisölle tulee viestiä rantavalvonnan paikallaolosta ja siitä, mihin alueeseen valvonta kohdistuu.

Valvonnasta ja muista uimarannan tai uintipaikan turvallisuuteen liittyvistä teki- jöistä on hyvä tiedottaa myös ylläpitäjän verkkosivuilla.

Vesiturvallisuus teemana 2015

Vesiturvallisuus on yksi Tukesin kuluttajaturvallisuusvalvonnan vuoden 2015 teemoista. Tukes tulee nostamaan vesiturvallisuutta esille mm. kuluttajille ja toiminnanharjoittajille suunnatuilla tiedotteilla, valvontaprojekteilla sekä eri tavoin sosiaalisessa mediassa. Lisäksi Tukes kannustaa alue- ja paikallishallinnon kuluttajaturvallisuusvalvontaviranomaisia kiinnittämään huomiota vesiturvallisuuteen ja tarvittaessa tekemään riskiperusteisia valvontatarkastuksia uimarannoille ja uintipaikoille.

Helsingissä 17.4.2015

Pääjohtaja Kimmo Peltonen

Johtaja Tuiri Kerttula

Hyödyllisiä tietolähteitä:

- Tukes, mm. kuluttajaturvallisuuslainsäädännön mukaisista velvollisuuksista, turvallisuusasiakirjasta: www.tukes.fi/fi/Toimialat/Kuluttajaturvallisuus/Vaatimuksia-palveluntarjoajalle/
- SUH, mm. uimarantojen riskinarvioinnista, uimavalvojen koulutuksesta ja hukkumistilastoista: www.suh.fi/materiaalipankki/rakentaminen_ ja_tekniikka/uimarannat
- Valvira, terveydensuojelullisesta uimaveden laadusta: www.valvira.fi/ohjaus_ ja_valvonta/terveydensuojelu/uimavesi
- Rakennustieto Oy:n ja Opetusministeriön Liikuntapaikkajulkaisu nro 90, Uimarantaopas, uimarantojen rakenteellisista ratkaisuista (maksullinen)